

Brief

23. november 2014

DANSKERNES HOLDNING TIL DET INDRE MARKED ER BLEVET MERE LUNKEN

Kontakt:

Senioranalytiker, ph.d. Maja Kluger Rasmussen

+45 30 59 55 87

mkr@thinkeuropa.dk

RESUME Arbejdskraftens frie bevægelighed er et grundlæggende princip i EU. De fire friheder er definitionen på EU's indre marked, det vil sige den frie bevægelighed for varer, tjenesteydelser, personer og kapital.

En nylig Eurobarometer undersøgelse fra juni 2014 viser, at danskerne ser den frie bevægelighed som et af de vigtigste resultater opnået af EU sammen med skabelsen af fred i Europa. Alligevel er danskerne blevet mere tvivlende og lunkne over for det indre marked, når det gælder dets gavnlighed for dansk vækst og beskæftigelse. Dét viser en ny undersøgelse lavet af YouGov i oktober 2014 for Tænketanken EUROPA.

Undersøgelsen viser, at kun 37 pct. af danskerne mener, at dansk beskæftigelse og vækst har nydt godt af det indre marked. Næsten hver femte dansker forholder sig kritisk til det indre marked. Godt hver fjerde svarer, at de hverken mener, at det har været negativt eller positivt for den danske samfundsøkonomi. De er uafklaret.

Danskernes uafklarethed er opstået i en politisk og mediemæssig kontekst, hvor diskussionen om velfærdsydelser til andre EU-borgere end danskere har fyldt meget. Noget tyder på, at retorikken omkring den vandrende arbejdskraft og frygten for velfærdsturisme, har gjort danskerne mere tvivlende over for det indre marked. Og det sker, selv om det indre marked er essentielt for dansk økonomi, herunder vækst og beskæftigelse.

HOVEDKONKLUSIONER:

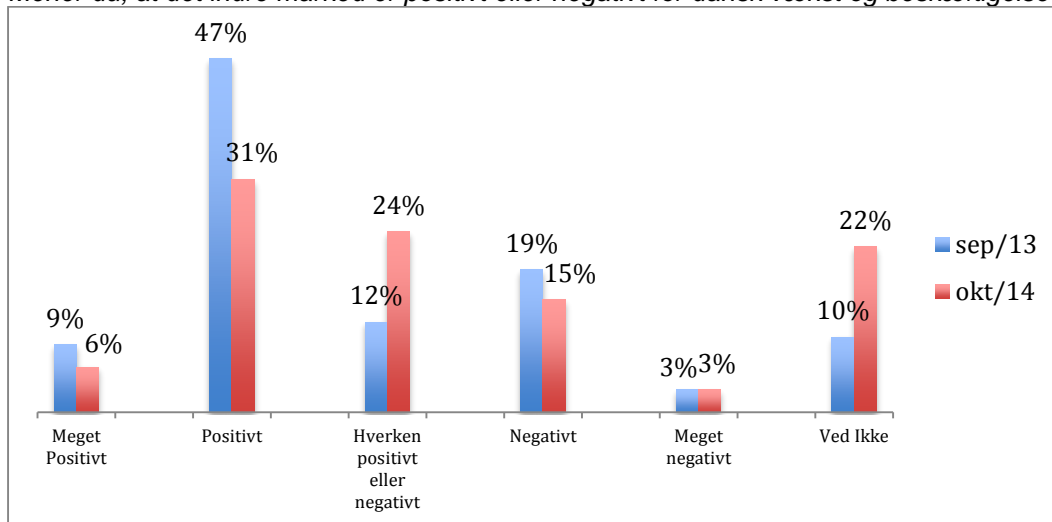
- Danskerne er blevet mere lunkne i deres vurdering af det indre markedes værdi for den danske samfundsøkonomi.
- 18 pct. af danskerne opfatter det indre marked som negativt eller meget negativt på spørgsmålet, om det indre marked er negativt eller positivt for dansk vækst og beskæftigelsen. 37 pct. opfatter det indre marked som positivt eller meget positivt for den danske samfundsøkonomi.
- Uddannelse, indkomst og arbejdsmarkedssituation er afgørende for, om danskerne ser det indre marked som gavnligt for dansk vækst og beskæftigelse.
- 24 pct. af danskerne svarer, at de hverken ser det indre marked som negativt eller positivt for dansk vækst og beskæftigelse. Det er en markant stigning sammenlignet med tidligere undersøgelser.
- Danskernes tøven falder sammen med en hård politisk retorik omkring arbejdstagernes frie bevægelighed – en grundsten i det indre marked.
- Det indre marked bliver i stigende grad diskuteret i forbindelse med sociale ydelser og frygten for "velfærdsturisme", hvilket fyldte meget i mediernes dækning op til Europa-Parlamentsvalget i slutningen af maj.

Danskerne betragter det indre markeds fire friheder (den frie bevægelighed for varer, tjenesteydelser, personer og kapital) som ét af de mest positive resultater opnået af EU. I den seneste meningsmåling foretaget af [Eurobarometer](#) er danskerne generelt begejstret for EU's fri bevægelighed. 49 pct. af de danske respondenter i Eurobarometers undersøgelse fra juni 2014 giver den fri bevægelighed en andenplads, når de bliver bedt om, at nævne det mest positive ved EU. Det ligger tæt på EU-gennemsnittet på 56 pct. På førstepladsen er skabelsen af fred i Europa.

Værdsættelsen af den fri bevægelighed synes dog at være på retur, når det gælder spørgsmålet, om den indre marked er godt for dansk vækst og beskæftigelse. Det spørgsmål har Tænketanken Europa stillet de danske vælgere i en ny undersøgelse lavet af YouGov i oktober 2014. Undersøgelsen inkluderer 1018 repræsentativt udvalgte danskere i alderen 18-74 år.

Meningsmålingen tegner et noget lunket billede af danskernes holdning til det indre marked. Figur 1 viser, at danskerne er blevet mere uafklarede i deres vurdering af, om det indre marked er gavnligt for den danske samfundsøkonomi sammenlignet med en måling Tænketanken EUROPA fik foretaget sidste år.

Figur 1. Danskernes lunkne holdning over for det indre marked
Mener du, at det indre marked er positivt eller negativt for dansk vækst og beskæftigelse?

Kilde: YouGov 2014; Megafon 2013

Flertallet af de adspurgte svarer enten "hverken positivt eller negativt" eller "ved ikke", når de bliver spurgt, om de mener, at det indre marked er positivt eller negativt for dansk vækst og beskæftigelse.

Det er markant flere sammenlignet med sidste år, hvor Megafon lavede en lignende undersøgelse for Tænketanken EUROPA i september 2013 med de samme spørgsmål.¹

Danskerne er blevet betydeligt mere lunkne i deres vurdering af det indre markeds værdi for den danske samfundsøkonomi. Antallet af personer, der opfatter det indre marked som positivt for samfundsøkonomien, er faldet, mens dem der ser det som noget decideret negativt, er på nogenlunde samme niveau.

Mindre end en femtedel af danskerne (18 pct.) opfatter det indre marked som negativt eller meget negativt, mens 37 pct. af de adspurgte opfatter det indre marked som gavnligt for dansk vækst og beskæftigelse. De positivt-stemte overgår de negativt-stemte, men begejstringen for det indre markeds værdi for dansk økonomi har fået et "hak i tuden".

Den største ændring siden 2013 er det stigende antal af tvivlende og uafklarede danskere, det vil sige, dem der har svaret "hverken negativt eller positivt". En nærmere analyse af de uafklarede viser, at de "hverken negativt eller positivt"-stemte danskere udgør et bredt udsnit af den danske befolkning og ikke har en skarp socioøkonomisk profil.

Anderledes forholder det sig hos dem, der har svaret positivt eller negativt på ovenstående spørgsmål. De positivt- eller meget positivt-stemte er typisk selvstændige erhvervsdrivende, personer med en lang videregående uddannelse og høj indkomstgrupperne. Mens de negative eller meget negative er danskere med et lavt uddannelsesniveau, hjemmegående eller arbejdsøgende.

Der tegner sig således et billede af et "klassesdelt" Danmark, når det gælder den danske befolknings syn på det indre markeds gavnlighed for dansk vækst og beskæftigelse. Uddannelse, indkomst og arbejdsmarkedssituation (arbejdsaktiv eller ej) er afgørende for, om danskerne ser det indre marked som gavnligt for dansk vækst og beskæftigelse.

Den politiske retorik omkring det indre marked har ændret sig

Hvorfor er så mange danskere i tvivl om værdien af det indre marked for den danske samfundsøkonomi? Det er et spørgsmål vores undersøgelse ikke giver noget entydigt svar på, udover at *hverken-eller-vælgeren* i forhold til spørgsmålet om det indre marked ikke har en skarp socioøkonomisk profil. Det stigende antal af tvivlende danskere kan hænge sammen med den udbredte skepsis mod

---

¹ YouGov undersøgelsen er webbaseret, mens Megafon er foretaget over telefonen. Det kan have en effekt på de adspurgtes svarmønstre. Forskning viser, at interviewpersoner har en tendens til at svare mere politisk korrekt og være mindre ekstreme i deres svar, når de bliver interviewet af en person fremfor gennem en elektronisk spørgeskema (den såkaldte "halo effekt"). F.eks. viser studier af halo-effekten, at folk ikke kan lide at indrømme, at de ikke stemmer, eller at de er ligeglade med politik. Det kan være en af grundene til, at der er flere "hverken-eller" svar i YouGov undersøgelsen end i Megafon-undersøgelsen.

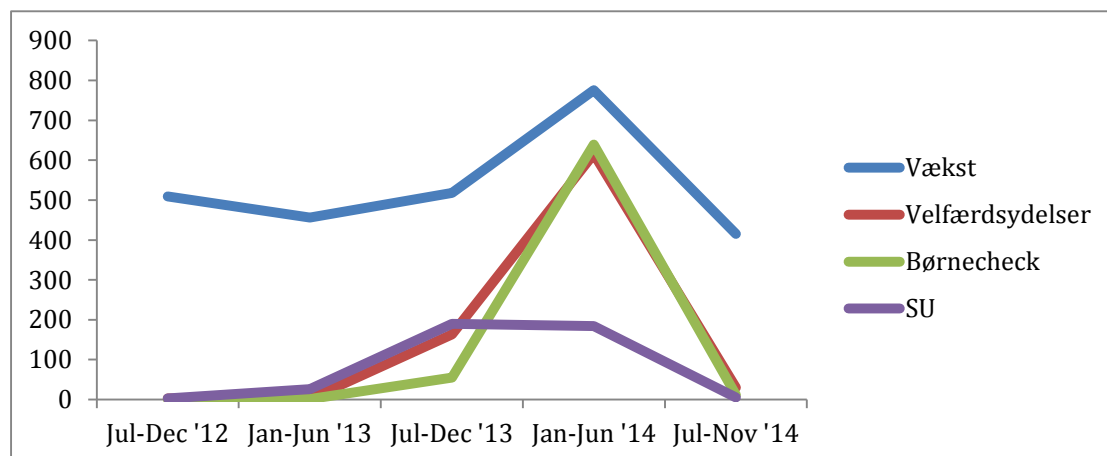
arbejdskraftens frie bevægelighed og mediernes heftige debat om den såkaldte velfærdsturisme.

Den politiske retorik om det indre marked har ændret karakter inden for de sidste seks måneder. Figur 2 viser antallet af gange medierne² refererer til det "indre marked" sammen med henholdsvis ordene "vækst", "velfærdsydelser", "SU" og "børnecheck" over de sidste to-et-halvt år.

Figuren viser tydeligt, at det indre marked i højere grad blev diskuteret i forbindelse med sociale ydelser i perioden januar-juni 2014 end i perioden juli-december 2013. Det betyder, at meningsmålingerne lavet af henholdsvis Megafon i 2013 og YouGov i 2014 har fundet sted i en meget forskellig politisk- og mediekontekst, hvor retorikken og diskursen omkring det indre marked har været forskellig.

Figur 2. Mediernes vinkel på det indre marked

Mediedækningen af det indre marked fokuserer i stigende grad på sociale ydelser

Kilde: *Infomedia* (bemærk at den sidste periode, juli-november 2014, kun indeholder fem måneder og ikke seks som de andre kategorier).

Diskussionen om velfærdsturisme fyldte særligt meget op til Europa-Parlamentsvalget den 25. maj 2014. Især Dansk Folkeparti, Venstre, Det Konservative Folkeparti og Liberal Alliance var kritiske overfor vandrere EU-arbejdstageres ret til adgang til danske sociale ydelser og velfærdsgoder. Både Dansk Folkeparti, Enhedslisten og Liberal Alliance gik i brechen for et dansk velfærdsforbehold over for EU, der værner om velfærdsstaten. De tre partier fastholder kritikken på trods af, at flere undersøgelser viser, at borgere fra et andet EU-land bosat i Danmark bidrager mere til det danske velfærdssystem gennem skatter, end de får udbetalt i sociale ydelser.

Det er ikke kun i Danmark, at debatten om arbejdstagerens frie bevægelighed har raset. Også i Holland, Storbritannien og Tyskland har der blandt befolkningerne været en stigende bekymring, at den frie bevægelighed anvendes til at udnytte

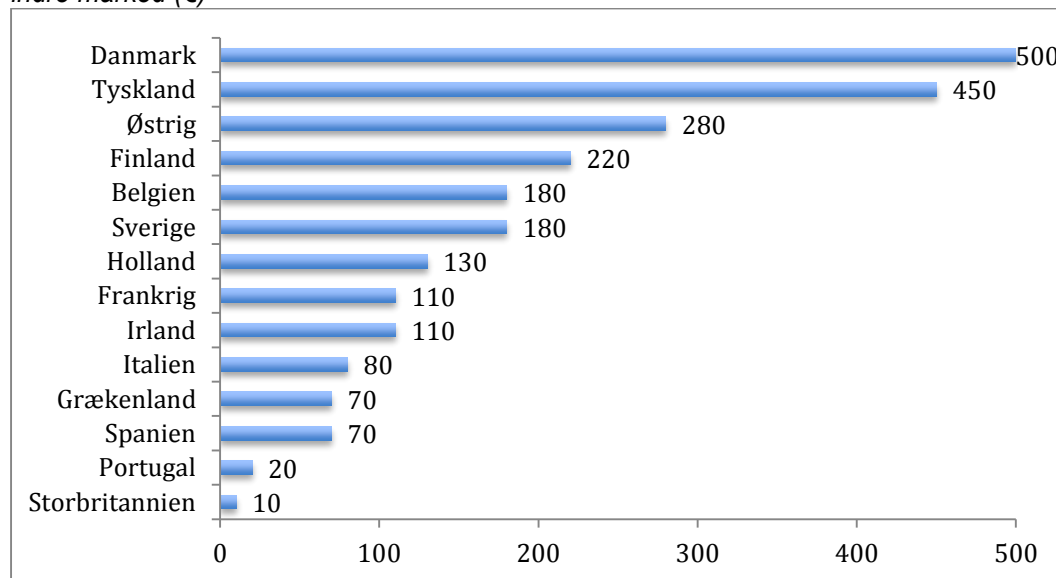
² Trykte aviser, online nyheder, tv og radioindslag.

medlemslandenes velfærdsydelser. Den stigende bekymring fik Europa-Kommission til i 2013 at foretage en grundig undersøgelse af problematikken. [Kommissionens undersøgelse](#) viser, at "velfærdsturisme" ikke er et reelt problem. Kommissionens studie viser, at flertallet af EU-borgere, der vælger at bosætte sig i et andet EU-land, gør det for at arbejde og bidrage positivt til de offentlige finanser. Det vil sige, at de betaler mere ind til det nationale velfærdssystem, end de selv får tilbage. Kommissionens konklusioner er også bakket op af [OECD-undersøgelser](#) og en nylig undersøgelse foretaget af [Dansk Arbejds-giverforening](#). Udenlandsk arbejdskraft, som kommer til Danmark fra andre EU-lande, har en høj beskæftigelsesfrekvens og skæpper i statskassen.

Arbejdskraftens frie bevægelighed er et grundlæggende princip i EU. Danske jobs er i dag fundamentalt afhængige af, at vi er en del af det indre marked, og størstedelen af dansk eksport går til EU-lande. Derfor er det indre marked vigtigt for både dansk vækst og beskæftigelse. En grundig [undersøgelse](#) af de økonomiske effekter, som den tyske Bertelsmann Stiftung offentliggjorde i sommeren 2014, viser, at Danmark er det land i Europa, der har fået den største årlige velstandsgevinst målt i BNP pr. indbygger, som følge af det indre marked, jf. figur 3.

Figur 3. Danmark nyder godt af det indre marked

Den gennemsnitlige årlige stigning af BNP pr. indbygger i perioden 1992-2012 som følge af det indre marked (€)

Kilde: Bertelsmann Stiftung, [20 Jahre Binnenmarkt, Wachstumseffekte der zunehmenden europäischen Integration](#), 2014

Eurobarometers seneste meningsmåling viser, at danskerne ser det indre marked som ét af EU's vigtigste resultater. Danskerne bakker derfor overordnet op om det indre marked, men de er blevet mere tvivlende og uafklarede, når de bliver spurgt om det indre markeds værdi for dansk vækst og beskæftigelse.